

C

med Bostad

SMÅLANDSPOSTEN

Lördag 3 oktober 2020

MAT & DRYCK

**Större genomslag
för naturviner**

SIDAN 4

BOSTAD

**Finska tyger
som passion**

SIDAN 10

MAT & DRYCK

**Laga höstmåltid
med lammfärs**

SIDAN 2

Ringmärkningar ger svar på flyttvägar

Per-Sture Ljungdahl och Per-Stefan Hallberg är ett troget ringmärkarpar och har märkt fåglar tillsammans i nära 30 år.

En sävsparv har hamnat i nätet. Snart ska den märkas med en aluminiumring.

Under närmare 30 år har Per-Sture Ljungdahl och Per-Stefan Hallberg ringmärkt fåglar i Alvestatrakten. Det hela sker på uppdrag av Ringmärkningscentralen och bidrar till att förstå fåglars flyttvägar.

Ringmärkningen ger värdefull kunskap om fåglars flyttvägar

ALVESTA

Solen har precis gått upp och dimman ligger kvar. Den bleka solen tränger försiktigt igenom. Det här blir en fin morgon med höga temperaturer.

Ringmärkarna Per-Sture Ljungdahl och Per-Stefan Hallberg är redan på plats. Sju nät är upphängda och nu väntar de på de första fågelfångsterna.

Per-Sture och Per-Stefan är ett rutinerat ringmärkarpar. De har tillsammans i nästan 30 år ringmärkt 23 636 fåglar i Alvestatrakten fram till mitten av september i år.

Per-Sture Ljungdahl

är en riktig veteran och få ornitologer i Sverige har hållit på så länge som han. Redan 1952 började han med denna syssla och det har blivit uppemot 75 000 fåglar som har fått en aluminiumring av Per-Sture.

– Det blev väldigt mycket ringmärkning framförallt under 1960-talet och då på Öland, berättar Per-Sture, som sedermera arbetade som ringmärkare på fågelstationen i Ottenby.

Även Per-Stefan har lång erfarenhet. Sedan mitten av 1970-talet har han ringmärkt mängder av fåglar, runt 14 000, och framförallt rovfåglar.

– Rovfåglar har alltid varit ett stort intresse, jag har märkt runt 2 000. Ringmärkningen tog fart vid Hartsö-Enskärs fågelstation under 70-talet, förklarar Per-Stefan.

Per-Stefan och brodern Lars-Olof Hallberg var ansvariga för fiskguseinventeringarna i Helgasjön och Åsnen under många år.

– Dessutom blev det mycket märkning av duvhökar

vid Engaholm, runt 300-400 fåglar under den tid då de hade fasanuppfödning, berättar Per-Stefan.

Alvesta Fältstation, som ringmärkningsverksamheten kallas, har pågått sedan 1993 på tre olika platser. Det började strax intill Smålanda flygfält vid Hjartånäs fram till 2006. Efter att energiskogen i området togs bort

och platsen röjdes tvingades de flytta.

Nästa anhalt, mellan 2007 och 2009, blev det ringmärkning vid Sjöby ängar utmed Skatelövsfjorden på Växjö Stifts mark. Kyrkan tyckte dock att jakt var viktigare än ringmärkning och Per-Sture och Per-Stefan fick inte längre vara kvar.

Nuvarande plats ägs av Alvesta kommun och det rör sig om ett område

”Just nu är det mycket ungfåglar som hamnar i näten.”

Svarthättan har på senare år ändrat sina flyttvägar.

strax norr om Alvesta intill Alvesta gamla vattenverk. Här är det relativt öppna marker med inslag av al, björk och salix. Här finns en närhet till lite sankta partier och Lekaridsån.

Just den här morgonen är det vindstilla och fuktigt i luften. Ljudet från trafiken på väg 126 hörs i bakgrunden. En ensam spillkråka ropar. Några mesar och siskor drar över. Annars är det lugnt i naturen.

Per-Stefan och Per-Sture har riggat upp högtalare med inspelad fågelsång. Jag hör sjungande grönsångare, järnsparv, svarthätta och koltrast. På så sätt lockas fåglarna fram.

– Just nu är det mycket ungfåglar som hamnar i näten, konstaterar Per-Sture.

De första fynden från näten utgörs av svarthätta, gransångare och flera koltrastar.

Fåglarna mäts, vägs och man bedömer hur pass feta de är genom att blåsa på deras bröstfjädrar. Många gånger går det att ålders- och könsbestämma. Ruggningsgrad noteras.

Alla fåglar får en aluminiumring på tarsen (fågels ben) med ett specifikt nummer. Storleken på ringen är anpassad efter fågelns storlek.

– Mesarna är inte så morgonpigga och brukar komma lite senare, säger Per-Sture.

Svarthättan väger 18 gram och snart ska den lämna landet. Inför en flytt kan en fågel öka sin vikt med 50 procent för att klara de långa sträckorna söderut. Fåglar som inte flyttar så långt lägger inte på sig så mycket fettansamling.

Svarthättan är en extra intressant art då denna fågel har ändrat på sina flyttvägar. Istället för söderut flyttar de numera även norrut på vintern, till Storbritannien eller Norge som har ett fördelaktigt kustklimat där de kan finna föda.

Per-Stefan blir blå om fingrarna när han ringmärker svarthättan. Fågeln har mumsat på blåbär som det finns gott om i skogen.

● Fortsättning på nästa uppslag

Ringmärkningen på platsen norr om Alvesta har pågått i tio år. Runt 10 000 fåglar har märkts.

Nötskrikan är märkt och släpps nu lös av Per-Sture Ljungdahl.

”En kaxig nötskrika hamnar i nätet. Den är vackert färgad med blåskimrade vingknogar och ett svart mustaschstreck på strupens sida. Den är högljudd, kraxar och det är tydligt att den inte gillar situationen.”

Ett antal koltrastar ringmärks på morgonen, både ungfåglar och äldre. De väger runt 100 gram. En kaxig nötskrika hamnar i nätet. Den är vackert färgad med blåskimrade vingknogar och ett svart mustaschstreck på strupens sida. Den är högljudd, kraxar och det är tydligt att den inte gillar situationen. Näbben är kraftig och den biter sig

fast i Per-Stures hand.

Men snart är den fri att flyga igen efter att ha fått en ring. Per-Sture släpper fågeln och den ger sig in ett buskage.

– En av de nötskrikor jag ringmärkte hemma hittades skjuten i Vislanda. Inte bra, nötskrikor ska man inte skjuta, säger Per-Sture, som dessutom ringmärker en hel fåglar hemma i Gemla.

Denna morgon är det flera järnsparvar som fastnar i näten. En ung järnsparv tas om hand.

– Att den är ung ser vi genom att den har ett chokladbrunt öga, berättar Per-Stefan.

Fågeln väger drygt 19 gram.

Den bestämningslitteratur som Per-Sture och Per-Stefan har som stöd är Lars Svenssons ”ringmär-

karbibel” Identification Guide to European Passerines. En klassisk bok som i princip alla ringmärkare använder sig av när de ska bestämma art, ålder och kön på tättingar.

I tio år har de ringmärkt fåglar här och upplever platsen som ostörd då en vägbom ner till området hindrar onödig trafik.

För att kunna ringmärka

krävs en ringmärkarlicens och den utfärdas av Ringmärkningscentralen som lyder under Naturhistoriska riksmuseet. I dag är Ringmärkningscentralen restriktiva med utfärdande av nya licenser.

Det är till Ringmärkningscentralen man ska skicka upphittade ringar eller fåglar med ring. Det är viktigt att rapportera återfynd. På så sätt kan

man kartlägga en fågels flyttväg och veta hur gammal den kan bli.

Ringmärkningen pågår från tidig morgon till lunch. När de summerar dagens resultat har 51 fåglar märkts av 14 arter.

Alla uppgifter från ringmärkningen skickar Per-Sture och Per-Stefan vidare till Ringmärkningscentralen i form av textfi-

Denna morgon var det många koltrastar som fastnade i näten. Per-Stefan Hallberg frigör en äldre hane.

”Det blev väldigt mycket ringmärkning framför allt under 1960-talet och då på Öland.”

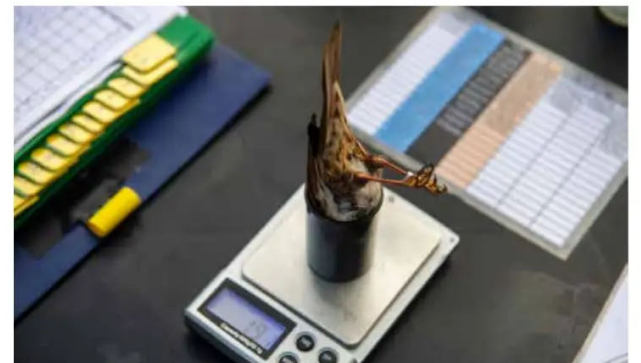
Per-Sture Ljungdahl

En sävsparvhona som snart ska släppas fri efter ringmärkningen.

Varje fågel vägs, mäts och får en aluminiumring på ena tarsen.

Gamla filmburkar kan användas till mycket. Här vägs fågeln.

FAKTA

Fåglar kan bli riktigt gamla

- Ringmärkningscentralen för uppgifter över fåglars ålder. En del kan bli väldigt gamla.
- En sillgrissla som hittades död var nästan 48 år. En havsörn 33,5 år, smålom nästan 24 år, bergfink 15 år och enkelbeckasin 16 år. Knölsvanen kan bli 25 år, tranan 27 år och korpen 20 år.
- På Ringmärkningscentralens webbsida kan man läsa om återfynd, åldersrekord och mycket annat som berör ringmärkning.

ler. Här finns en samlad databas över alla Sveriges ringmärkta fåglar. Materialet används som miljöövervakning och blir ett viktigt underlag för forskare och ornitologer som vill kunna följa flyttvägar och studera förändringar av fågelpopulationer över tid.

Under de tio år de har befunnit sig på denna plats har runt 10 000 fåg-

lar ringmärkts. Hitintills i år fram till mitten av september har 728 fåglar fått en ring.

TEXT
JAN BÅRTÅS
jan.bartas@smp.se
0470-77 06 16

TEXT
LARS-GÖRAN RYDQVIST
lars-goran.rydqvist@smp.se
0470-77 06 76

Det känns rejält när nötskrikan biter sig fast i handen på Per-Sture Ljungdahl.